

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ**

Освіта збереже Україну!

Матеріали II Всеукраїнських Прокопенківських читань
(14 червня 2023 року)

м. Харків

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ- МУЗИКАНТІВ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	
Сімакова С. І.	227
МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ ЛОГІКО- МАТЕМАТИЧНОЇ ТА ПРИРОДНИЧО- ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ У ЗДО	
Смолянчук Н. М., Партола В. В.	234
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ	
Собченко Т. М., Федоренко В. В.	238
ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В КУРСІ «ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА І МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ»: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	
Солошенко О. М.	242
«ЛЮДИНА У СВІТІ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕСУ» – ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ ПРОКОПЕНКА	
Соляр В. В.	246
КОМПОНЕНТИ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ Й ДИДАКТИКО-МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ОСНОВА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО	
Танько Т. П., Григоренко В. Л.	251
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ В АВСТРІЇ	
Тарарак Н. Г.	258
НОВІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОНТИНГЕНТУ ВСТУПНИКІВ НА ПЕДАГОГІЧНІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ	
Ткаченко Л. П.	263
ОРГАНІЗАЦІЯ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ У НІМЕЧЧИНІ	
Ткаченко Т. В.	266
ТВОРЧЕ САМОВИРАЖЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ХОРЕОГРАФА	
Тянь Фейфань	271
ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ІНШОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ПРАВОЗНАВЦЯ	
Фідаєва Тетяна	275
ГУМАНІСТИЧНИЙ СВІТОГЛЯД ЯНУША КОРЧАКА – ОРІЄНТИР ДЛЯ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ	
Філатова Л. С., Кожан І. М.	279
ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ	
Хоу Ісюань, Ло Юаньвень	283
ПІДГОТОВКА ДИЗАЙНЕРІВ АНІМАЦІЇ В КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ	
Цуй Кеке	287

**ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В КУРСІ
«ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА І МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ»:
ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Солошенко О. М.

кандидат історичних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

м. Харків, Україна, e-mail: soloshenkoelena@hnpu.edu.ua

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10116130>

Повномасштабна російська агресія актуалізувала виклики, пов'язані з теоретичним обґрунтуванням засад громадянської освіти як найважливішого вектора формування громадянських компетентностей здобувачів освіти як шкільної, так і вищої. Сучасна освіта відбиває всі нагальні тенденції часу: українське суспільство як ніколи потребує формування відповідальних, свідомих, ініціативних, соціалізованих громадян з високим почуттям власної гідності, здатних до участі в суспільно-політичних процесах демократичної держави. Відповідна громадянська компетентність, яка є однією із ключових компетентностей особистості, формується при вивченні здобувачами освіти дисциплін гуманітарного циклу. Шкільний курс «Громадянська освіта» та навчальна дисципліна для здобувачів вищої освіти педагогічних вишів «Громадянська освіта і методика викладання» сприяють розвитку громадянського суспільства, відстоюванню його цінностей, адаптації молоді до реалій сьогодення, розуміння свого місця та призначення в соціумі, соціалізації особистості тощо.

У Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти дається визначення громадянській компетентності як здатності учня активно, відповідально та ефективно реалізовувати права та обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства [2].

У Концепції розвитку громадянської освіти в Україні визначаються такі основні громадянські компетентності, які є інструментом для розширення можливостей розвитку особистості в суспільстві, стимулювання її мотивації, автономії та відповідальності:

1) розуміння власної громадянської ідентичності, державної приналежності, національної, етнічної та культурної ідентичностей, повага до інших культур та етносів;

2) здатність плекати українські традиції та духовні цінності, володіти відповідними знаннями, вміннями та навичками, поділяти європейські цінності, спроможність реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства;

3) розуміння значення національної пам'яті, особливості її розвитку, впливу на суспільно-політичні процеси;

4) знання принципів демократії та здатність застосовувати їх у повсякденному житті; розуміння та сприйняття цінності прав та свобод людини, вміння відстоювати свої права та права інших;

5) розуміння та сприйняття принципів рівності та недискримінації, толерантності, соціальної справедливості, доброчесності, вміння втілювати їх у власні моделі поведінки, здатність попереджувати та вирішувати конфлікти;

6) знання та розуміння державного устрою, принципів і шляхів формування державної політики у всіх сферах суспільного життя на національному, регіональному та місцевому рівнях;

7) знання механізмів участі у суспільному, суспільно-політичному та державному житті та вміння їх застосовувати разом з прийняттям рішень на місцевому, регіональному і національному рівнях; відповідальне ставлення до своїх громадянських прав і обов'язків, пов'язаних з участю в суспільно-політичному житті;

8) здатність формувати та аргументовано відстоювати власну позицію, поважаючи відмінні думки/позиції, якщо вони не порушують прав та гідності інших осіб;

9) здатність критично аналізувати інформацію, розглядати питання з різних позицій, приймати обґрунтовані рішення;

10) здатність до соціальної комунікації, солідарних дій та вміння співпрацювати, формувати групи задля вирішення проблем спільнот різного рівня, зокрема шляхом волонтерської діяльності [1].

Таким чином, широкий спектр громадянської компетентності опановується здобувачами освіти під час освітнього та виховного процесів. Зазначимо, що рівень громадянської компетентності характеризується вчинками гармонійно та всебічно розвинутої особистості, що має гуманістичний світогляд, високий рівень національної свідомості, володіє знаннями з історії та культури, права та економіки, є соціально відповідальною і має стійкі переконання.

Саме опанування наративу громадянської освіти забезпечується при вивченні курсу «Громадянська освіта і методика викладання» та робиться акцент на важливі складові громадянської компетентності, а саме: громадянські знання, на основі яких формуються уявлення про форми та способи життя і реалізації потреб та інтересів особистості в політичному, економічному, правовому, культурному просторі демократичної держави взагалі та української зокрема; громадянські вміння та досвід участі у соціально-політичному житті суспільства і практичного застосування знань; громадянські чесноти – норми, установки, цінності і якості, притаманні громадянину демократичного суспільства.

Формування громадянської компетентності сьогодні передбачає активне запровадження нових методик навчання та виховання, зокрема інтерактивних. Вони є універсальними для розвитку відповідних компетентностей, формують уміння колегіально вирішувати завдання, сприяють активізації особистісних якостей здобувачів освіти.

Результативність при формуванні громадянської компетентності напряму залежить саме від методів навчання, що ґрунтуються на демократичному стилі взаємодії, спрямовані на постійний пошук істини, розвиток ініціативи і творчості здобувачів освіти, підвищення їхньої активності, актуалізацію комунікативного потенціалу, формування критичного мислення, когнітивних, нормативних та поведінкових норм, вміння аналізувати, робити висновки, самореалізовуватись, брати участь у громадському житті.

Отже, громадянська компетентність як здатність реалізовувати на практиці відповідальність, спільно виробляти рішення й брати участь у його реалізації, толерантність до різних етнокультур та релігій, гармонійне поєднання своїх

інтересів із потребами та вимогами суспільства, участь у функціонуванні демократичних інститутів, в актуалізації та реалізації власного потенціалу, здатності до саморозвитку формується при вивченні навчальної дисципліни «Громадянська освіта і методика викладання».

Література

1. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2018/01/KONTSEPTSIYA-ROZVYTKU-GROMADYANSKOYI-OSVITY-V-UKRAYINI.pdf>.

2. Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти». «Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти». *Урядовий кур'єр*. 1.02.2012 р. № 19.